

ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

Ե Ի

ՕՐԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿԻՐՈՒԹԵԱՆ

Գ. ՏԱՐԻ — ԹԻ 1

ԳԻՆ 50 ՓԱՐԱՅ

1913 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

Անգլիացի Պոյ-Սֆաուդներու կեանքէն տեսարան մը (վրան կանգնելներն)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դեպ ի յառաջ . — Գործնական հրահանգներ Ֆիզիքական փորձերու ընտրութեան , զորձագրութեան եւ ուսուցչական մասին (Իւրոնցներու համար) . — Տրակ ու հաղը . — Հայ Պոյ-Սֆաուդներու կազմութիւնը . — Ֆիզիքական պատիժները եւ հետեւանքները . — Առողջ եւ երկար ապրելու համար . — Սրտնոյրի Մարմնակրթական ուսուցչականը :

ԲԱՆՍՄԱԹԻՐ ԿՈՒՐՆԵՐ

Կ. ՊՈՒԻՍ

ՏՄԱԳՈՒՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Սրբէնի, Թրանկայ հասկոյի , Մազրո Առօրէս

Կարձ - 913 - 1-10 - 1

Կ Ա Ր Ե Ի Ո Ր

Խոլքապրահաներ բաց է, բացի Կիւսիիէ՝ աւելն որ կես օրէ վերջ 1—4 (ը. ն.):

Հասցի՝

[مارمنامارز]

يکي وولتو خان ، نومرو ۱۹ باغچه قيو ، درسمادت

Մ Ա Ր Մ Ն Ա Մ Ա Ր Զ

Եկնի Վոլթո Խան , թիւ 19 , Պահիչ Գարու , Կ. Պոլիս .

REDACTION DE LA REVUE MARMNAMARZ
Yéni Volto Han , N. 19 , Baghtché Kapou
CONSTANTINOPLE

ՍՍԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կեսաւ Ագրիպպա . — Ա. Դր 1ա
Կրանտ . Քարգմանեց շ. Հմայեակ Համ-
բարեան (Վիէննայի Միսիթարեան Ուխտէն),
Մատենադարան «Աւսումնարան» թիւ 2.
Գինն է 3 Դրուշ :

Կիլիկիոյ Աղէսր (Պատկերագար) . —
Դրեց Յակոբ Թերզեան . առիկա վէպ մը
կամ երեւակայական դէպքերու շնորհ-
ուած գրքերու շարք մը չէ , շուրջ հա-
տորներու մէջ խառցուած ձեւով կը նկա-
րագրէ Կիլիկիոյ զարհո՛րելի քէտր անս-
նող եւ ասորով մարդու աշքերով ու
զգացումներով :

Իւրաքանչիւր հասարի գինն է 5 Դրշ .
մեծաքանակ գնողն աւելցուցուցի զեղջ .
Յիմնը ուղղակի գնու կին՝

Դեղը 5 Դրան
Եղր
Կ Պոլիս

Մեր Տարեցոյցը (4րդ Տարի) . — Կազ-
մեց Մերուժան Պարսամեան . Տպ. Շանիք :
Գինն է 5 Դրշ : Քնատեցէք բոլոր գրա-
վաճառներուն քով :

Ամենուն Տարեցոյցը . (7րդ Տարի) . —
Կազմեց թէոգիկ , լուսագոյնը իր տեսակին
մէջ : Գինն է 12 Դրշ . զիմնը Գրավաճառ-
ներուն կամ Կեդրամատեղին՝ Տէր-Ներսէս-
եան Գրաստան , Պահիչ Գարու , Կ. Պոլիս :

Մեծ Վեպը . (Տարասպիեայ ուրուագիծ) .
— Դրեց Մտարով . Տպագր. Տ. Տողրամաճ-
եան . Հրատարակու թիւն Զարդարեան Եղ-
բարց . Կ. Պոլիս , Չաքմաբէշլար . Գինն է
4 Դրուշ :

Գիւրասնեսես . — Պատկերագարդ ամ-
ասթերթ գիւրասնեսեան գիտութեանց :
Ջերմապէս կը յանձնարարենք մեր բոլոր
ընկերցողներուն իր մեծ օգուտկարութեա-
ն համար , որով կոչուած է Հայ գիւրա-
սնեսն մեծ օժանդակութիւն մատուցանել :
Տնօրէն Հմայեակ Արամեանց . Տարեկան
շուտաւ են իրենց Գրուշ : Հասցէ՝

Երբ , իսկ բոլոր այն բաժնուհիները
արան իրենց նախորդ հաշիւներէն
Constantinople.

բասարակուին մեկէ աւելի Գ
պիսի ուղարկուին : Առաջին
11

ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՄՍԱԹԵՐԻԹ

Ե Ի

ՕՐԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՃԻՉԻՔԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

Գ. ՏԱՐԻ -- ԹԻԻ 1

ԳԻՆ 50 ՓԱՐԱՅ

1913 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ԴԵՊ Ի ՅԱՌԱՋ

Սկսածից քաղցի ու սակրոց կեանքի մը պիտի քաղցիք. ճառքայ քննիչի առաջ ունեցածից մեր սարսափաւանքները, խնդրոյն վրայ կայեցածից քիչ մը գործնական մարդոց քննակէտով, կիսաքի ունեցածից այդ երկուք ճանապարհին բոլոր հաւանական դժուարութիւնները, եւ սակայն ճառքայ ինկածից աւելի կայստո քան երբեք, աւելի պիտի փարած մեր գաղափարական դրոշին, զոր բարձրացնելից վերջ չե՛նք կարող քողոյ, ու մսկաւանդ, աւելի խոր կերպով հասնողած մեր սպաքայ երիտասարդութեան կենսունակութեան եւ Հայ ազգին վերածնութեանը մասին:

Երիտասարդական խանդով մը եռքիւնը կորսնցնող ինկնախաբոյրի մը չե՞ արդեօք մեր այս հաւասքը. գոցե, քայց կիսականց մեկից կանդիսաւորուպէս յանձնառու կրքով մեր բոլոր ձիգերը, ուժերը, դրամը, քրտաւարեք ու գաղափարներուն սարածման, քննականացման ու իրականացման, Հայ ազգին Յիգիքական ուժին եւ մարմնական ստողոյնքեան, ու աւանդելով յառաջ գալիք անոր սպաքայ բարօրութեան դասին ի սպաս դիւքոյ, ու այս՝ ոչ քե մեկ, ոչ քե երկու սարի, այլ մեր ուժերուն միջեւ վերջակէք, մեր կիսական միջոցներուն միջեւ վերջին կարիքը. մեկից այս բոլորը պիտի ընկնի ու սպասաւորուած եւից ընկել, որովհետեւ չե՛նք ուզեր որդեւան մեր մը անգոք դերը ստանձնել, ծնեք ու վրայ կողք գաւակը — սպաքային յո՛յսը — , իր սարսի մեջ խեղդեք:

Մեկից որակաւոր չեմք, եւ սա'րայն հարուս եմք մեր գաղափարներով, կամքով եւ իտեալով. մեր իտեալը այնքան ընդհանր է որ մեր գաղափարին որոշը այնքան ընդհանր կը նկատուի որ, աստը իսկ կը նկատուի մեկից մեզի նիւթական դժուարութիւններու ստեղծ ընկճութիւյ, ու գաղափարը նիւթին նիւթադաստիարակ իսկ դնել: Չեմք ուզեր եւս նաչի ու անկէ քերտորուի:

Ու երբ կրկին նիւթական վնասներու ենթարկուիմք, նորեւն պիտի շարունակուի մեր ճամբան, եւ Հայ ազգին պիտի ըստնի. « Հայ ժողովուրդ, հաճոյք ունիմք յայտարարելու քե՛ս քե՛զի Յիզիակիան ուժերուդ, սպազային բարձրութեանը հասնար այս տարի ինչ. . . ոսկի նուիրեցիմք եւ պատրաստ եմք նոյնը ընել որքան աստե՛ն որ քե՛ս աշխարհին շահը մեկնէ այդ նուիրասնութիւնը պահանջէ: »

Համարաւ արտով, մեր դերին գիտակից գոնունակութեամբ մը կը շարունակուի մեր ճամբան ու խօսքերնիս ուղղելով յոյր սնունց, որոնք մեզի պէս կը խորհին, մեզի պէս կարբին, մեզի պէս կաշխատին. կըսենք. **ԴԷՊ Ի ՅԱՌՄՁ ՈՒ ՄԻՇՏ ԴԱՂԱՓԱՐԻ ԴԻՕՇԱԿԻՆ ՀԵՏ:**

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐՄՆԱՄԱՐՁ» Ի ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Թուրքոյ համար Տարեկան 15 Գրու
Արաստեմանի համար Տարեկան 5 Զրու
Չեմք հասչ 50 Փարս

Թերթիս վարչութիւնը նկատի ունենալով քե պե՛տերն եւ որ միջոցներ կը պարտադրեն եւ քե՛ս սակաւին չունինք այնպիսի մարմնամարզական միջավայր մը, որ իր գոյութեամբն իսկ Մարմնամարզի պէս մասնագիտական քերթի մը կիսամտեայ ձեւը անհրաժեշտ դարձնէ, մանաւանդ չի կարենալով անոր բազմաձայն գոյութիւնը անցեալին մեզ դիտել տուած պայմաններով շարունակել, որոշած է **ԹԵՐԹԸ ԱՄՍԱԹԵՐԹԻ ՎԵՐԱՇԵՒ:**

Այս առթիւ, վարչութիւնս կը յայտարարէ քե՛ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐՁԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՅՄԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԵՐԿ Է: Թերթին առաջին երկու քիւերը անխիթ կերպով պիտի ուղարկուին մեր բոլոր բաժանորդներուն եւ փափաճողներուն իբր նմոյշ, որմէ ետք, անոնք որ մեզի իրաւունք տուած են իրենց մասին վստահութիւն ունենալու, պիտի շարունակենք ուղարկել քերթը, իսկ բոլոր այն բաժանորդները եւ գործակալները, որոնք մինչեւ Գ. քիւր չի փութան իրենց նախորդ հաշիւները փակել, պիտի դադրին քերթ ստանալէ:

Տարուայն մեզ յաւելուածաբար պիտի հրատարակուին մեկէ աւելի Պրօբլեմներ, որոնք, մեր բոլոր բաժանորդներուն ձրիօրեն պիտի ուղարկուին: Առաջին յաւելուածը մամլոյ սակ է:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀՐԱՆՈՒՅԻՆԵՐ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ,
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ (*)

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

Ֆիզիքական գաստիարակութեան նըպատակը մարդկային ցեղին ֆիզիքնայէս կատարելագործութիւնն է: Խրաքանչիւր անհատի կատարելագործումը իրեն վերջնական նպատակ պարտի ունենալ ցեղին բարելաւումը եւ ազնուացումը:

Ինչպէս որ բարոյական գաստիարակութիւնը եւ մտաւորական կրթութիւնը մարդուն ուղեկային գործողութիւնները կ'ազնուացնեն ու զայն բնկերութեան մէջ ապրելու ընդունակ կը դարձնեն, նմանապէս ալ ֆիզիքական գաստիարակութիւնը մարդուն ընդհանուր երջանկութեան կը նպաստէ, անոր մէջ գանուղ ու կեանքի պայքարին համար անհրաժեշտ եզոյ գիծադրութեան ուժը զարգայնելով, հիւանդութեան պատճառները նուազեցնելով ու սոյպէս խրաքանչիւր անհատի սովեցնելով իր զնդերային ուժէն լաւագոյնս օգտուելու կերպը:

Այս երեք տեսակ գործունէութեանց համար կրթիչներ հարկաւոր են ու մարմնական մարզանքներ ուսուցանելը այնքան կարեւոր է որքան գրականութեանց եւ գիտութեանց տարբերներուն ուսուցումը:

Պէտք է մտնել հետամուտ ըլլալ հասարակութեան խոշոր զանգուածներուն մտայնութեան մէջէն հեռացնելու այն

զազախարը կամ նախապաշարումը, որուն համեմատ ֆիզիքական կրթութիւնը, մարմնապէս տարօրինակ բաներ ընելուն, անպարարութեան եւ սրօրի հետ կը չփութուի:

Ֆիզիքական կրթութիւնը ամենուն համար պէտք մ'է, բայց սկարներուն համար կենսամիակն անհրաժեշտը ը'է:

Ֆիզիքական գաստիարակութեան խարխիւները կազմող սկզբունքները փիզիքական են, բայց գործողութեան մէջ անոնք մասնաւոր ձևեր կ'ստանան ու իրենց մանրամասնութեանցը մէջ ալ խրաքանչիւր սոցիութեան առանձնաշատ կրթիչներով համեմատ որոշ տարբերութիւններով կ'ուսնողուն եւ կ'ուսուցանին: Հետեւաբար, կարելի է բոլ թէ դրութիւններու տարբերութիւնները յառաջ կուգան ապրելակերպի, խառնուածքի, ընկերային վիճակի եւ հոգեկան վիճակի տարբերութիւններէ:

Ֆիզիքական գաստիարակութեան ուսուցման մը ուղղութիւնը շատ ընդարձակ կերպով մասնաւոր ճանօթութիւններ կը պահանջէ, երբ մանաւանդ խնդիրը զբոսայտական ազայոց մասին է:

Ֆիզիքական գաստիարակութեան փորձերը, ինչպէս նաև սրօրները եւ ազատ խաղերը կրնան օգտակար ըլլալէ զադրիլ եւ փաստակար գտնուել, երբ նախազգուշութիւններով շրջապատուած չեն, եւ զանոնք ուղեւ գանուղ գաստատուն լուսարանուած չեն: Ինչպէս ընկերուն մասին, որոնք անպայմանաւ են պէտք է որ նկատի առնուին

* Տեսական մասին անարժեքն վերջ, պիտի ղեկավարէ շատերու, որոնցմով կարելի պիտի չի ըլլի: Եւ մէջ մարմնակ:

դասակն առաջ, դասի ասին և դասին վերջ : Պէտք է փորձառութեան վրայ հիմնուած կարգ մը խրատներու, զգուշութիւններու հետեւիլ, նուազագոյն ժամանակի մը մէջ օգտակարութեան առաւելագոյն չափը ձեռք բերելու համար :

ԱՐԴԻԻՆՔՆԵՐ՝ ՋՈՐՍ ԶԱՆԱԼՈՒ ԵՆՔ ՄԱՐԶԱՆՔՈՎ ՅԱՌԱՋ ԲԵՐԵԼ

Յիզիքական մարզանքները միշտ պէտք է հետեւեալ չորս յարաբերութիւններով նկատի ունենալ, ասոնք են .

Առողջապահական, զեղեցիկացիական, բարոյական և ինսյոյրական, այսինքն իրենց առողջութեան վրայ բրած ազդեցութեամբ, մարմնոյն ձեւին վրայ բրած ազդեցութեամբ, մտքին վրայ բրած ազդեցութեամբ և զնդեքային ուժը բաւազոյն կերպով օգտագործելու կարելիութեամբ :

Ա. — Փորձին առողջապահական արդիւնքը յառաջ կուգայ վասնուած աշխատութեան ֆակտիկն, ժաճանակին և այն պայմաններուն համեմատ, որոնց մէջ այն աշխատութիւնը կատարուած է, այսինքն աշխատութեան քանակը և անոր գործադրութեան արագութիւնը : Կը կազմեն փորձի մը առողջապահական արդիւնքը :

Փորձի մը առողջապահական արդիւնքը կախում ունի նաև գասատուին աշակերաններուն ներշնչած ուրախութենէն, եռանդէն և էներժիէն . փորձի մը առողջապահական արդիւնքը ամենէն կարելորդ է, որովհետև անիկա ոչինչ ունի անասնելի ուժին կամ զնդ : Ներուն խոչորութեան հետ, ու մէկ բառով ան հաւատարակչու մն է այն գործողութեան՝ որ կարողը և գիմադրելիութեան ուժը իրարու կը մօտեցնէ :

Բ. — Գեղեցիկացիական արդիւնքը կախում ունի փորձին տեսլիկն, բնոյթէն և մարմնոյն զանազան մասերուն վրայ ճիզութեամբ բաժանումէն, որոնք գործունէն :

Թեան ստորձանին ու կերպին համեմատ կը փոխուին ու կը զարգանան :

Ճիշտ ասոք համար է որ գէշ ընտրուած կամ մանուսնոյ գէշ կերպով գուզորդուած փորձերու կրկնութիւնը կրնայ մարմնական աճելութիւններ յառաջ բերել, մինչդեռ լաւ և նպատակայարժան մարմնամարզ մը պարտի, ընդհակառակն, պահպանել մարդուն սովորական ձեւը և նպատակ անոր մարմնապէս գեղեցիկացման :

Չի բաւեր որ միայն զնդերները զարգանան, անհրաժեշտ է որ կմախքը կազմող զանազան ոսկորները իրարու հանդէպ իրենց ունեցած բնական դիրքին մէջ զըռնուին, այսինքն, ողնայարը չափազանց ճուստ պէտք չէ ըլլայ, գլուխը ուղիղ ունայուածքը շիտակ պէտք է ըլլայ, մարմնոյն անդամներուն համաշարժութիւնը կատարեալ պէտք է ըլլայ և ուսը որ կուրծքին կցուած է, ոչ չատ բարձր և ոչ ալ չատ ցած ըլլալու է, կուրծքը դուրս ցրցուած և որովայնը (abdomen) ներս քաշուած : Գեղեցիկութիւնը կախում ունի նաև մարմնոյն ընդհանուր կեցուածքէն, չարժումներուն դիւրութեամբ և վայելչութեամբ կատարուելէն :

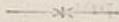
Գ. — Փորձի մը բարոյական արդիւնքը կախում ունի անոր չարժման մէջ գրբած բարոյական յատկութիւններէն : Կամքը, յարասեւութիւնը, քաջութիւնը և յանդգնութիւնը կը մարզուին, կը զարգանան և կամ կը նուազին, ճիշտ զնդեքային ուժին պէս :

Դ. — Փորձի մը ինսյոյրական արդիւնքը կախում ունի անոր գործադրութեան յսկարիւններէն, յատկութիւն՝ որ կախում ունի չարժումներուն կատարեալ համակարգութենէն (coordination), ինչ որ մեզի թոյլ պիտի տայ վասնուած նուազագոյն աշխատութեամբ և ժամանակով մը ձեռք բերել առաւելագոյն չափով օգտակար աշխատանք մը, որով պիտի կարողանանք պահանջուած աշխատութեան անհրաժեշտ եղող չափով միայն յոգնիլ և աւելորդ սպառումներու չենթարկուիլ :

ՇԵՒԱՐՇ ԲԵՐՈՅՆԵ

(Շարունակելի)

Տ Ղ Ա Ն Ո Ւ Խ Ա Ղ Ր

Մարդիկ զեւ նոր սկսած են բժրանել թէ՛ խաղը, այսինքն գնդերային և խնայական աղատ և անխախ գործունեութեան փթթումը — որ բուն իսկ նպատակն է խաղին —, անհատին համար, անդառու-թեան շտի անհրաժեշտ ֆիզիքական և բարոյական կարեւորութիւն ունի: Խաղին պէտքը գոյութիւն ունի ոչ միայն տղան, այլ նախ իսկ կենդանիին մէջ: Գիտուն մը, Մ. Կուուզ, Կենդանեաց խաղերը անունով խիստ շահեկան գիրք մը գրած է, որուն մէջ բազմաթիւ օրինակներով կը ցուցնէ թէ կենդանին ու, ըզրաննելու համար, ճիշտ տղու մը շէտ կը խաղայ: Շունները, կատունները գիրկինդխառն կը կուտին: Ճիւրը արշաւի մէջ գիրար կը գրգռեն: Հոս խիստ կարեւոր բնաստական մղում մը կայ, որ յայնմապէս մարդուն մէջ երեւան կուգայ, հակառակ որ ան հետզհետէ սկսած է բուրավին արուեստական կեանք մը ապրիլ, և որուն ծաւալումը ան հետզհետէ իր մէջ կզգայ:

Մարդիկ գիտականօրէն հաստատած են թէ ուղեգային մտածգառումը ջլատում մը յատմը կը բերէ, հակադդեցութիւն (reaction) մը, կամ եթէ կուգէք, սթափանք (recreation) մը կը հայթայթէ, ինչ որ կը նշանակէ երկրորդ ստեղծագործութիւն մը, կորովի վերանորոգում մը: Նեոհւարար ոչինչ աւելի օրինաւոր է քան շարժումն ախ մղումը՝ զոր մեր տղոյ մէջ կը տեսնենք, և որ երբեմն մեզի բնի կուտայ թէ « փորին մէջ սատանայ կայ »: Անգամ մ'այ կրկնենք թէ տղայք խաղալու ի՞նչ անձք ունին: Անոնք շատ գոյա-

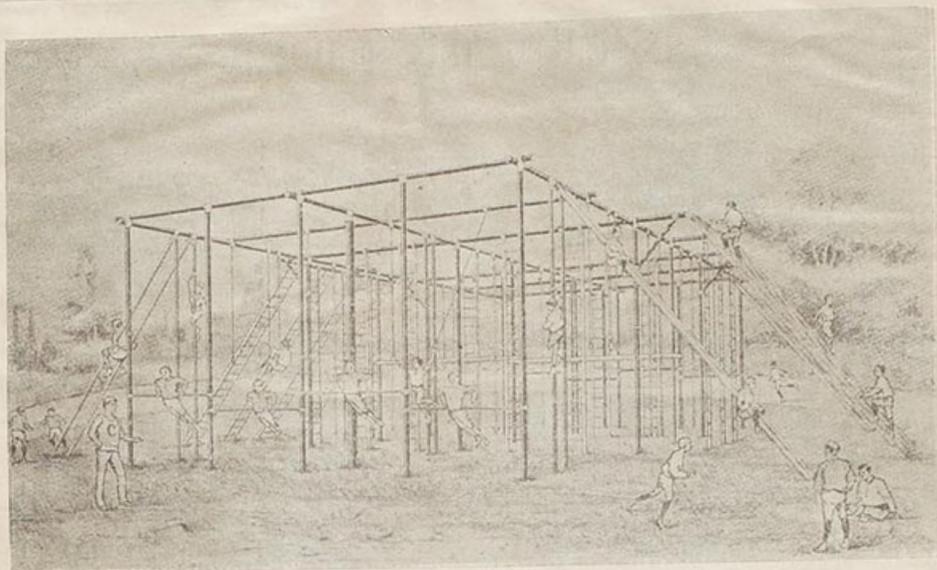
ւոր մղում մը ունին իրենց մէջէն վանելու, ինչ որ մենք շար ոգի կը կոչենք, որ չի կրնար մնալ անհատին մէջ, առանց անոր գորգայնան կարողութիւնը այցայլելու: Այն տղան որ չի խաղար — շատ մը բժիշկներու հաւատաւորին համաձայն —, չի անդ մ'է: Մենք իսկ մեր բնատնկան կեանքին մէջ միւսնոյն գիտողութիւնները բրած ենք:

Թէ ի՞նչ կերպով խաղը ամենէն աւելի օգտակար է .

Նախ պէտք է որ խաղը ո՛չ թէ աղմրկարար — բացարձապէս անհրաժեշտ չէ այս —, այլ շարժիչ ըլլայ, պէտք է կտրովի և շարժումն վատնում մը պահանջէ:

Որպէս զի գործունեութեան այս վատնումը աւելի օգտակար ըլլայ, հարկաւոր է որ սպասութեամբ ու զուարթութեամբ կատարուի ան: Մարմնամարդական ամէն փարձաթիւն, երբ անհաճոյ է ու ձանձրացուցիչ, կը բժշկական ազդեցութեան առ նուազն կէտը կը կորսնցնէ: Պէտք է որ տղան կրցածին շտի խաղայ, և կարելի եղածին շտի ջանքեաց խաղայ: Տօքթ. Մաթիէօյ, ճիշտ այս մասին գրած է. « Եւոյ օգին մէջ սպրկելու վախը մարդկային ցեղերու այլասերման նշաններէն մին է: » Մենք օգի և արեւի պէտք ունինք, որովհետեւ ուրիշ և ոչ մէկ կերպով խաղը իր բոլոր կենսարար և բարերար ազդեցութիւնը կրնայ գործել:

Անհրաժեշտ է քանի մը օրինակներով մանրամասնօրէն որոշել, օգտւորման և բացօղեաց մարդանբներու բժշկական կարեւորութիւնը, այն աեղերուն մէջ մատուցել, ուր շատ արուեստական կեանք

Նույն մը Ամերիկայի խաղաղապետ հիմնող Քնկերութեան գործերէն

մը կ'անցնենք: Մ. Ճօրճ Ռիպէյի մէկ սքանչելի գրքոյկէն կ'անենք հետեւեալ տողերը, որոնք խորունկ փորձառութեան արդիւնք են:

«Երեք մեծ քաղաքներ կան, Լոնտոն, Պերլին և Բարիզ, որոնց բաց զեափններուն — այսինքն չէնքերէ և բնակչութիւնէ չզբաւուած տեղերու — համեմատութիւնը իրարմէ բազմապիստ ասարեք է: Լոնտոնի ամբողջ մակերեսոյթը 14 օ՞ է, Պերլինի մէջ 10 օ՞ և Բարիզի մէջ 4 օ՞ միայն: Այս վիճակագրութեան հետ քաղաքառութեան զննք ուրիշ մը, հիւժախտին վիճակագրութիւնը, ուրիշ պիտի եզրակացնենք թէ՛ Լոնտոնի մէջ, Բարիզէն աւելի վատ կլիմայի մը տակ, հիւժախտին աւերները երեք անգամ նուազ են, Պերլինի մէջ՝ երկու ու կէս անգամ նուազ. հիւժախտէն յառաջ եկած մահը

զրեթէ խոտոր կը համեմատի ազատ միջոցներու ընդարձակման հետ:

Այս մասին Բարիզի մէջ պերճախօս հաւատարմներ չեն պակսիր: Առնենք երկու քաղաքատեան ճամբաներ, որոնցմէ մին արեւտ է և ուր օդը բաւարար կերպով կը վերանորոգուի. միւսը, ընդհակառակը, նեղ է և զէշ օդաւորուած բնակարաններ ունի: Մին ձեւացած է քաղաքին Սթրասպուրիկի, Սէպաթափալի և Սէն Միշէլի պուլվարներէն. միւսը՝ Սէն-Մարթէնի փողոցէն, երկարաձգուած՝ Սէն-Փաղ փողոցով: Կը գիտուի որ հիւժախտին պատճառած մահը, որ Բարիզի մէջ միջին հաշուով 5 առ 1000 է, արեւտ և օդաւորուած պաղատաներուն մէջ պիտի լինէ 1 առ 1000ի, իսկ նեղ և ազտատ փողոցներու մէջ՝ պիտի հասնի 11 առ 1000ի. ուրիմն համեմատութեան մէջ ան կը փոխուի 1 առ 10 ի: Ահա՛ օդին և արեւին

զօրութիւնը , զոր մեր օղոց համար կը պահանջենք :

Ճշմարիտ խաղը անհրաժեշտ է և նոյն իսկ զբօսեցուցիչ աշխատութիւնը անոր տեղը չի բռնէր : Հիմա դպրոցներու գրօսանքի բակերը բարւոքուած են : Զբօսանքի գետններ ստեղծուած են : Անցեալ օր աչքի առջև ունէի հնարագիւտ ծրագիր մը , որուն մէջ կ'առաջարկուէր մեր տուներուն զատիւպար տանիքները հարթ տանիքներու վերածել , որպէս զի տղաք կարենան խաղալ հոն : Իրաւամբ ալ , դիտելի է որ գետնէն սրչափ վեր բարձրանանք օդը այնքան մաքուր պիտի գտնենք , որ բնին քանը հինգ մէդր բարձրութեան մը վրայ , փողոցին մօտակաները հաստատուած զբօսավայրերէն շատ աւելի նախընտրելի զբօսանքի գետններ պիտի գտնուին այսպէսով :

Աւելի լաւագոյնը կայ , արձակուրդներու առթիւ սարքուած պտոյտները , որուն վաստահեմ թէ ձեզմէ չատերը կը մասնակցին , ո՛չ միայն քաղաքի տղոց գրօսնելու միջոցները դիւրացնելու կը ծառային , այլ նաև երկարատե արձակուրդներու միջոցին , ծափու վրայ կամ դիւզը , օդի և ուժի պաշարներ ամբարելու միջոցներ կը հայթայթեն :

Աքանջելի է այս ամէնը , այս բոլորը մեծ ծաւալում մը ունեցած է և պէտք է ալ աւելի ընդարձակ չափով ծաւալում մը ստանայ : Ներկայ պահուստ բոլոր քաղաքակրթեալ երկիրներու մեծագոյն մասէն մեր ևս մնացած բլլալը ծածկելով , պէտք է ինքզինքնիս խորհնք :

Ինչո՞րք մը կայ սակայն , որուն ուղղութիւնը այս վերջին սաղիներս միտքերը շատ զբօսեցուցած է . բմբռնական խաղերու (sports athlétiques) հարցն է այս .

այս բմբռնական մարզանքները որքան հիւսարդներ , նոյնքան ալ քննադատներ ունին : Անշուշտ լաւ է կրթուիլ խաղին մէջ , բայց կարծեմ թէ ա՛լ աւելի օգտակար է խաղալ առանց խաղը սորված բլլալու . այս պատճառաւ է որ բմբռնական խաղերը , որոնք տղուն ֆիզիքական միջոցներուն բուրբոլին ազատ զարգացումովը միայն կը կարողանան զինքը իր իսկ ընդունած խաղին օրէնքներուն հարատակեցնելու՝ ինձ մասնաւորապէս օգտակար կը թուին : Վերջին տարիներս մեր մէջ մտցուած այս կերպ շարժումը բուրբոլին առողջարար համարել չեմ վարանիր և ցեղին բարձրացման լաւագոյն միջոցներէն մին կը նկատեմ գայն :

Անշուշտ պէտք չէ ոչ մէկ բան չափազանցել . Պղատուն , իր Républiqueին մէջ , բմբռնամարտիկները պետական պաշտօններէն կը վտարէր , նկատելով զանոնք իրր ամենէն նուազ շարժան քաղաքացիները . Ինչպես ալ նոյն խառութեամբ կը վարուէր անոնց հետ : Քննչ երկուքն ալ արուեստագէտ (professionel) կը նկատէին զանոնք , որոնք խաղը (sport) շահաւետ արուեստ մը զարցուցած էին : Ասոնք մեր գրուստած բարքերը չեն ներկայացներ : Մտղթենք որ մեր տղաքը մարզանք ընեն իրենց օգտակար սահմանին մէջ : Հիրոկրատի խրատին համեմատ , ջանանք որ իրենց խառնուածքին ամենէն աւելի պատշաճող մարզանքները ուղղեն իրենց ընտրութիւնը : Հոգ չէ թէ այս ինչ անպատեհութիւնը կամ այն ինչ արկածը հաւանական ըլլայ , դարձեալ պէտք չէ մարզանքը մերժել անոնց , ու ամերիկեան Հարվըրտ համալսարանին վարիչ , Մը . Էլիօի խօսքին համեմատյն , յիշենք թէ անմարտութիւնը աւելի մասնագետ որ է քան թէ որունքի մը . . . մը կամ մատի մը ձեղբուիլը ,

թուլամորթութիւնը և անսամուլութիւնը բխտ ոյժին պատճառած չարիքներէն աւելի մեծ չարիքներ են :

Այսօր այս ճշմարտութիւնները միաձայնութեամբ ճանչցուած են : Արօրի ծաւալման համար եղած չարժուծը , մեկնելով Անգլիան , ուր ժողովրդականացած աւանդական ձօն-Պուլի արնորը ծաղրանկարներով փոփոխուած է , ամէն երկիրներու մէջ մուտ գտած է ան և ձգտած է ծրագրէն մերժել նախկին մարմնամարզական հրահանգները և նոյն խոյ շուէտական մարմնամարզը :

Չի կարծէք թէ զժուարտութիւններու չէ հանդիպած ան . նոյն խոյ Ամերիկայի մէջ , Պոսթրն քաղաքէն փաստաբան մը , 1905 ին այցելուի մը կը պատմէր թէ , ուսանող եղած ատենը վեց ամիս արդելումի պատիժ կրած էր , Հարվըրտի Գօլէժի մէջ լծին վրայ առաջին նաւակը ծփացնելու փորձը բրած ըլլալուն համար :

Եւ սակայն Ամերիկան է որ սրօրի անբութեան ճշմարտ վայրը կը թուի : Երկու ազգութիւն մը , որուն յառաջամարտիկները (champions) միջազգային մրցումներու մէջ բոլորէն կը դանազանուին :

Ամերիկեան միտքը , քանի մը զժգոհներու խաղին հանդէպ հռչակած կարծեցեալ անկարգութիւններուն դէմ ողորկել շատ հեռու , կ'զբաղի բացայայտ կերպով անոր շնորհը ամէնուն ապահովել :

Պուսթրին քաղաքին մէջ զուժարուած ժողովը , 1897 ին որոշում մը կուտար . հանրային վարժարաններուն բոլոր աշակերտները կ'ազգէր պարտաւորել օրուան մէջ առ նուազն երկու ժամ բացօդեայ զբօսանք կատարելու , բայց աղուն խաղալ պատուիրելով կարելի չէր դժնանալ . պէտք էր անոր սուլ ամէն միջոց և ամէն գիշերութիւն , ու ահա ամերիկեան լ

ցութիւն մը , Չրօսանքի յատուկ գեշիմներ սեղծելու համար աշխատող ընկերութիւն անունով , իրեն իրրե նպատակ ունի , Միացեալ Նահանգներու մէջ ամէն կողմ , լաւագոյն պայմաններով կարգադրուած զբօսանքի դաշտեր (terrains de jeux) շինել , բազմայնել , կազմակերպուած բնկերութիւններով օժտելով զանոնք : 1907 ին Միացեալ Նահանգաց մէջ միայն 90 քաղաքներ ունէին արդէն զբօսանքի դաշտներ . 1903 ին այսպիսի քաղաքներու թիւը 177 ի և 1909 ին 336 ի բարձրացաւ : Ամերիկեան ընկերութիւնը տարեկան համաժողովներ (congrès) կը կազմակերպէ , թերթ մը կը հրատարակէ և իր գաղափարը ծաւալելու համար բանախօսութիւններ կը սարքէ բոլոր այն կեղքաններուն մէջ , ուր մարզանքը սնրաւական կը թուի իրեն .

Ընչաւ է հուսառել թէ մեր մէջ ալ մարմնամարզը կարեւոր թուիք մը տաւծ է : Կարծեմ 1887 ին է որ առաջին անգամ ան սկսած է զ Նապուլի Մօփի զպրային մէջ : Անտոէ Լօսիի հրատարակութիւնները՝ սրտեալ 1880 էն , սկսած էին անոր ճաշակը տարածել : Անոր հետ Պ . Կուպուլթէն , Տօքթ . Ֆիլիք , Տօքթ . Թիսիէ և Մ . Տէմէնի չարժեան նախաձեռնարկները եղան : Այս չարժուծը տարուէ տարի հետարգհատէ մեծցաւ , ամենէն այսպսին նշաններն իսկ անոր կորովը կը ցուցնեն : Իւրաքանչիւր սրօրի , ֆութբոլի , պիսիքլէթի և օթօմօսիլի յատուկ թերթեր կը բազմապատկուին երիտասարդ ուժերու շնորհիւ : Ընդհանրապէս նահանգի մը ամէն մէկ քաղաքին մէջ կը հիմնուին մէկ , երկու կամ բազմաթիւ բմրշական ակումբներ , որոնք կը կազմակերպեն ֆութբոլի խումբեր . իւրաքանչիւր Լիկիան (lycée) իւր յառաջամարտիկները (champions) ունի : Բարիկ բոլոր լիկիանն անկերանե

րուն ընդհանուր մրցամարտին (concours général) զէմ գոյութիւն ունեցած երբեմնի նախանձորդութիւնը, բմբջական մարզանքներու զէմ փոխադրուած կը տեսնուի: Այս մասին եթէ իմ կարծիքս նարցնէք, բացարձակապէս վստահ չեմ թէ, նասարակաց մրցամարտը զայն աներեւոյթ թացնողներուն հաւաստածին չափ ազիտաւոր եղած ըլլայ: Պայքարին զազափարը երխտասարդութեան համար զրբզրբիչ հանգամանք մը ունի: Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, բմբջական տեսակէտով կը հաստատուի անոր արդիւնաւորութիւնը: Ամէն կիրակի, զրեթէ քաղաքի մը ժողովուրդն է, ամէն սեռէ և տարիքէ, որ Բարիզ կամ չըջակայքը մարմնամարզական ակումբները կը փութայ: Միթէ՞ երբեմն չափազանցութիւն չըլլար այս խննդմանրուն մէջ, կ'ընդունիմ որ կ'ըլլայ, և սակայն որքան պիտի փափաքէի որ, նա ալ տակի տարածուէր՝ խիլով երգեցիկ սրծարաններու, խաղարաններու և ձիակրկաններու վերջին յաճախողները ու այցելուները:

Բացօգեաց մարզանքը, բմբջական մարզանքը, ամէնուն կողմէ ընդունուած ֆիզիզական արժէք մը ունի: Ան ազատութեան, պազարիւնութեան և կարգապահութեան յատկութիւնները կը զարգացնէ, որոնք երբէք արհամարհելի չեն: Նկարագրի տեսակէտով ալ անոր պատճառած գործարանական հաւասարակշուութիւնը անանց ազնիւ հեռեւութիւններ ունենալու չի կատարուիր: Կարծեմ թէ մենէ իւրաքանչիւրը, իւր պզտիկ փորձառութեամբ շատ անգամներ կարող եղած է այն զիտողութիւնը ընել թէ, ներկայ երխտասարգ սերունդը, քսան տարի առաջուան Ֆրանսացի երխտասարգներէն եզակիանապէս տարբեր է: Բացարձակապէս վստահ չեմ

սակայն թէ ամէն կողմանէ բազաատութիւնը յօգուտ ժամանակակից սերունդին ըլլայ: Սակայն կան քանի մը բազաատութիւններ, որոնց մէջ այս վերջինը կը գերազանցէ նախորդը. կը յիշէք արդեօք թէ քսան տարի առաջ երխտասարգները ինչպէս կ'անցունէին կիրակի օրերը: Սրծարանի մը մէջ քանի մը ժամեր գնդախազով զբազիլը, թերեւս իրենց մարմնաւոր գործունէութեան բարձրագոյն աստիճանն էր, զոր կրնային ի յայտ բերել: Մնացեալ ժամանակը ինչ էր իրենց զբազումը, իրենց խօսակցութիւնը: Ո՞ւր կանցնէին կէս օրէ վերջի և իրիկուան այն ժամանակը՝ զոր կը յաջողէին ընտանեկան հակողութենէ ծածկել: Չեմ ժխտեր որ կը կատարէինք այդ մասին: Ներկայ երխտասարգութիւնը տեսնողին համար անլիճելի է որ վաղահաս զգայնական ինչ ինչ պաշարումներ մեծ համեմատութեամբ նուազած, ջնջուած են և թէ՛ ամէն բանէ առաջ, մարմնամարզի սովորութեամբ, սիւղ րանական լաւագոյն հաւասարակշուութիւնն մը յառաջ բերելով է որ այս արդիւնքը ապահովուած է:

Փորձութեանց զէմ երխտասարգութեան պաշտպան սրօրը միւս կողմանէ կը հեռացնէ ձերութեան ժամանակը: Տիկիններ, կը յիշէք Մօլիէրի այն զայրացուցիչ խօսքը, որով Ասնօլար «քառասուն տարեկան ձեր մը» կը յորջորջէր: Մեր օրերը քառասուն տարեկան ձեր չի կայ: Բոլոր թատերախաղերուն մէջ առաջին սիրահարի դերակատարներուն տարիքն է ալը, և քիչ ժամանակէն երբէք ձեր չի պիտի գտնուի: Այ՛ յեալ տարի նարիւբաւոր քիլօմէդը չըջանի մը վրայ վազելու մրցումին երկու առաջին հանգիստացողները յիսունը անցուցած էին:

Գուր իսկ մեր մէջ մուտ գտած սովոր

բուժիչներու առաւելութիւնները ամփոփեցէք: Կը հաստատուի որ ձեր միջին հասակը (բարձրութեան) մէկ հարիւրորդամէքը աճած է, կապած չի կայ որ այս աճումը կը պարտիք այն առողջապահական լաւագոյն պայմաններուն՝ որոնց մէջ մեծցած էք ու կը մեծնան մեր երիտասարդութիւնները:

Եզրակացութիւն. — Տղայոց խաղաղութիւնները սակաւ աւելի ստիպողական պարտականութիւն չի կայ: Այս այնպիսի պարտականութիւն մըն է, որ քրիստոնէական կամ ընկերական ղեկավարը կը հարկադրէ և մեր բուն շահուն զգացումն ալ գայն կատարելու կը ստիպէ մեզ: Անհրաժեշտ է որ բոլոր ազգին ալ խաղան ու առողջ ըլլան, նախ՝ որովհետեւ իրենց ամենուն իրաւունքն է այս. յետո՛յ՝ վասն զի անոնք որ չի պիտի կարենային խաղալ, պիտի վարակէին միւսները: Գլխութիւնը, բարոյական պարտականութիւնը, լաւ հասկըցում կառարութիւնը մեզ կը հրաւիրեն մեր ջանքերը ընդհանրացնել:

Ստացում արդիւնքները զմիմեզ անբաւական են: Անշուշտ մեր դպրոցական կանոնադրները կը սնորհեն որ իւրաքանչիւր աշակերտ գրասանքի ստեն 4 քառակուսի մէթրի հաւասար խաղաղութեան մակերեւոյթ մը ունենայ. աւա՛ղ, այն դպրոցները՝ ուր գրասանքիները իւրաքանչիւր աշակերտի համար 1 քառակուսի մէթրի հաւասար մակերեւոյթ մը ունին՝ անցանելի պայմաններ ունեցող համարուած են: Կան այնպիսի դպրոցներ ալ, ուր ամէն մէկ աշակերտի համար նոյն իսկ 1 քառակուսի մէթր չի կայ: Այնպիսի դպրոցներ կան ուր իւրաքանչիւր տղայ իրեն պէտք եղածին մէկ տասնութ հիցրորդ մակերեւոյթը միայն ունի. Կան շատ մը

տունի դպրոցներ (école maternelle), որոնք, հակառակ լաւագոյն բարեացակամութիւններու, տղոց կ'արգիլեն վաղէկ վասն զի կրնայ ըլլալ որ արկածներ պատահին: Պիտի կարենայի ձեզ ցուցնել այնպիսի արուարձան մը, ուր տեղւոյն տղոց խաղաղութեան համար միակ մասշտիպ գեղարդ գերեզմանատուն է:

Բացայայտ է որ տանք այնպիսի ծանր իրողութիւններ են, որոնց դէմ կարելոր է պայքար մղել: Աչքի առջեւ ունիմ իւրաւամբ պերճխնաստ վկայութիւն մը, որ միջազգային ժողովի մը մէջ կարողացուցաւ և որ կը ցուցնէ թէ՛ փոքրիկ երկրի մը, Տանըմարքայի մէջ, ինչն'ը բրած են տղոց, երիտասարդներու և երիտասարդութիւններու ֆիզիքական կրթութեանը համար: Հոն, կան այդ օրինակ հարիւրաւոր հաստատութիւններ, որոնք մեզ մտածել տալու և մեր նախանձը շարժել տալու համար եզած են կարծես: Նոյն դործունէութիւնը Գերմանիոյ մէջ, Միացեալ Նահանգաց մէջ: Գիտնալ'նք բոլոր այս օրինակներէն ներշնչուիլ, և մեր սեփական ջանքը աւելի յառաջ մղել:

ANDRÉ LICHTENBERGER

Թարգմ.
ԷՌԻԲՁ Գ. ԱՃԷՄԵԱՆ

Ի՞նչ որոյնքայի պարագայ մ'է որ Հայ իգական սեռն ալ սկսած է շահեկանութիւն ցոյց տալ միջինական կրթութեան մասին, ու կը փութայ սեխասակցիլ մեր բանեւումն ու զաղափարներուն իրականացման. մեզ վստահ եմ որ այս սեխասակցութիւնը ալ աւելի մեծ չափով երեւան պիտի գայ, նիւայ մտնաւանց, երբ կանանց բամբակ մ'ալ ունինք:

ՄԱՐՄԵԱՄԱՐՁ

ՆՈՐ ԱՂԱՆԳ ՄԸ

ՀԱՅ ՊՈՅ-ՄԻԱՌԻԴՆԵՐՈՒ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

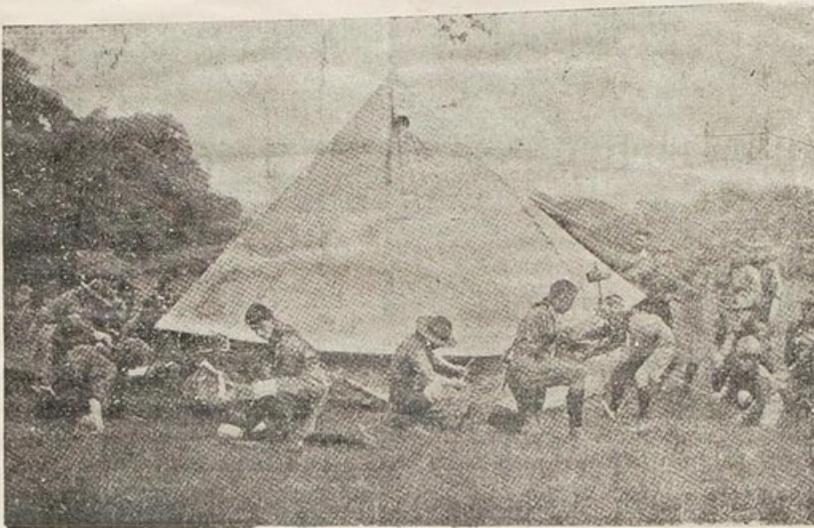
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ՊՈՅ-ՄԻԱՌԻԴՆԵՐՈՒ ՏՅԱԱԿՆՆԵՐԸ

1908 թն, երբ Զօր. Պատէն Բաուրլի ծրագրեց անգլիական Պոյ-Սքաուզներու կազմութեան, տարակոյս չի կար թէ գործը զուտ ընկերարանական տեսակէտէ վնաս չէր, այսինքն նկատի ունէր անգլիացի երիտասարդութեան մեծագոյն մասին անյարմարութիւնը ու անպատրաստութիւնը ճգնաժամային վարկեաններու մէջ Ֆրիդրիխիան ու բարոյական ուժերու առաւելագոյն չափը արտադրելու կարող վիճակի մը մէջ չի գտնուիր, անտարակոյս թէ այդ վիճակը նոր չէր անգլիացի երիտասարդութեան համար, բայց Պօէրական սրտերագոյնը պատճառ դարձաւ որ ան իր բոլոր ուղղութիւններով երեւան գոյ ու աչքը բանայ երկրին ազգագայովը շահագրգռուող անձերուն — որոնցմէ մին էր նաև Զօր. Պատէն Բաուրլի — ու գտնանք մղէ դարձան մը խորհելու :

Գարմանը խորհուկցաւ և առաջին անգամ ըլլալով հիմնուկցաւ Զօր. Պատէն Բաուրլի անգլիական Պոյ-Սքաուզներու խումբը, որ քիչ ժամանակի մէջ աճողին ծառայ ստացաւ : այսօր միմիայն Անգլիոյ մէջ կան մեկ միլիոնէ աւելի Պոյ-Սքաուզներ, թերեւս այս թիւը չատերու համար չստ փոքր թուի, նկատի ունենալով Անգլիացի ժողովուրդին Արօրներու և այգօրինակ կազմակերպութիւններու հանդէպ ունեցած խանդավառ հակումը, իրատեսը

ունին այդպէս խորհողները, բայց երկու կէտ կայ, զոր պէտք չէ ուշադրութեան վրիպեցնել, առաջին՝ ձեւնարկին նորութիւնը, իսկ երկրորդ, ու մանաւանդ, Անգլիացի ժողովուրդին արդէն իսկ սրօրի ուրիշ հարիւրաւոր ձեւերու հետեւիլը, որով ինքզինքը պարտաւոր չէ զգացած մասնաւորապէս անոր մէջ ալ գործն գեր մը առնելու, թէև այսօր Անգլիոյ մէջ չի կայ խոճուն անճառ մը, որ թէ գազափարով եւ թէ գործքով համակիր չըլլայ ձեւարկին :

Պոյ-Սքաուզիցմը սպրեկակերպի մը յառաջ բերած ալիստեւելի պատճառները հակազդելու կարող լաւագոյն գարմանն էր « Գերաքաղաքակրթութիւն »-ը տարակոյս չի կայ թէ մարդկութեան առած իր բարիքներուն հետ, հեազհեա՛ մեղսյալցած է անոր մէջ կամքը եւ ձեւներէցութեան ողին, մասնաւորապէս երու, զիւրազգածներու, արուեստաղէտներու և գիտուններու սերունդները հեազհեա՛ կաճին, բայց գործելու, ճգնելու, վտանգը զիմազրաւելու եռամիտ ու անոր ընդ առաջ վազելու ներքին հաճոյքը հեազհեա՛ կը պակսի, Գերաքաղաքակրթութեան փաստները միայն Անգլիոյ մէջ սահմանափակուած չէին, որով բնական էր թէ չարժուածը պիտի տարածուէր նաև այն ամէն երկիրներուն մէջ որոնք անոր կաշկանդիջ

Անգլիացի Պոյ-Սքաուզներու կեանքն շեստրան մը (վրան կանգնելին)

բազուկներուն մէջ կը դաւարուէին. այսօր բովանդակ ախեղերքի քաղած քակիրթ երկիրները իրենց ազգային նկարագրին, միջավայրին, նիւթական միջոցներուն հազեկան հակումներուն համաձայն պատրաստուած Պոյ-Սքաուզներու խումբեր ունին. մարդ էակին մէջ հետզհետէ մեռնող բարոյական մարդը, սկսած է վերակենդանութեան նշաններ տալ. Պոյ-Սքաուզներու ասանարանեայ պատուիրանքին կարգ մը արամազրութիւնները մանտանող խտաշումն են բոլոր դարերու մէջ քարոզուած բարոյականութեան. Պատրաստուած թղթէր. Օգնէ՛ւր յարիլն. Պատրաստէ՛ խոսքը :

Երբ Եւրոպայի նոր երիտասարդութիւնը, որ սկսած է այս ուղղութեամբ մարդուից և զարգանալ, ինքզինքը պարտաւոր կ'ըզայ իր բովանդակ ուժերովը, ձեռներէջութեամբ հայրենիքին օգտակար ըլլալու, կերպով մը շարժումը կը գտորի

ընկերային ըլլալէ ու կը դառնայ ազգային և քաղաքական, ու թերեւս այս իսկ է լլխաւոր պատճառը շարժումին կատարութեանց կողմէ մեծ օժանդակութիւն գտնելուն. Զօր. Պատեն Բաուրլ Պօէրական պատերազմին կը դժգոհէր անգլիացի զինուորներուն անպատրաստութիւնէն. Պոյ-Սքաուզները պատրաստուած պիտի ըլլան, ասանց զինուոր ըլլալու. զինուորին հագուստը չէ որ անոր մարտական կարողութիւնները երեւան կը բերէ, այլ անոր ոգին, ու անգլիացի երիտասարդները, որոնք այդ ոգւով զարգացած պիտի ըլլան, պիտի կարողանան ասանքին նշանին վրայ լաւ զինուորներ դառնալու, ու զինուորականութիւնը քաղաքականութիւն է :

Հայ Պոյ-Սքաուզները, կը հասկնայ ձեռ զարմանքը. իրաւունք ունիք, անոնք

այսօր չի կան, բայց վաղը պիտի ողջունենք զանոնք. մեր ևւ Պատէն Բաուրլի ու ուրիշներու նպատակները նոյնն են. ամենքս ալ կուզենք լաւ քաղաքացիներ ունենալ, ասորքերութիւնը սա է որ անոնք ունին Աբօրցիէն կրիտասարգութիւն մը ևւ կուզեն անկէ արդար ու տակուն քաղաքացիներ պատշտասել, մինչդեռ մենք նախապէս կուզենք առաջինը պարտասել, աւելի դիւրութեամբ կրկնորդը ունենալու համար:

Մանուորապէս խօսելով մեր ձեռնարկներուն մասին, բունք թէ փորձառութիւնը մեզի ցոյց տուաւ որ չպիտի կարողանամք Հայ ազգին մեջ փոխանակել ցասխարակութեան շարժումը սարածել, առանց նախապէս ասոր ձեռքըր ստեղծել աշխատելու Հայ երեսասարգութեան մեջ. Հայ ազգը իր գարաւոր գերութեան և անշարժութեան մէջ փրկանցուցած է անհատական ու ազգային կարգապահութեան ամէն զգացում, ու չէ կարող կարգապահական մարզանքին պետք կըզածին պէտեւել:

Հայ կրիտասարգը կամ հայ գաղափարներ մարզանքի ճաշակ չունի, ու աչգ ճաշակը ստեղծելու միակ լաւագոյն կերպը ստեղծելն է գրասական ևւ հաճելի մարզանքի գրութիւն մը, որ իր խառնուածքին քիչ թէ շատ պատշաճի ու Հայ Պօյ-Արաւղական խումբերու կազմութիւնը մենք լաւագոյն միջոցը կը նկատենք բազմապատկեր նպատակին հասնելու:

Ազգասիրութեան լաւագոյն կերպը ազգին ազգագոյն մասին խորհիլն է. այն շարժումը զոր զանազան պատճառներով չի կարողացանք մեծելով յաջողցնել, վրաստան ենք թէ գաղափարն ազգայնով պիտի կարենանք գլուխ հանել:

Ամենքս ալ կրնուանք թէ պարտա-

ւոր ենք մեր գաւակները օժտելու բարոյական արիւար գաստիրարութեամբ, պէտք ունինք արիւար հայ քաղաքացիներու, վերջապէս պէտք ունինք Օսմանցի կայսառ զինուորներու, բայց երբէք խորհած ենք թէ այսօրուան 15 ամեայ պատանին որ մը պիտի կոչուի աչգ պարտականութիւնները կատարելու. երբ ան պատշտաս չէ, ինչ պիտի ըլլայ անոր ապիք օգուտը, երբ մանուանդ իր պարտականութիւնը լաւ կերպով կատարելու կարգութիւնը չունի:

Ազգասիրութեան ամենէն կարեւոր գործերէն մէկն է սիրել անոնք որ մը ազգին նաշուածքները, յոյսերը, ազնեկալութիւնները իրենց վրայ պիտի կեդրոնացնեն. ամէն Հայ ազգու ևւ ամէն ծնողքի համար մեր կ'անք տուած նոր շարժումը — Հայ Պօյ-Արաւղներու շարժումը — հաստաքի մը շարի նախրական պետք է ըլլայ, որովհետեւ ան հիմնուած է ազգասիրութեան ևւ բարոյականութեան աւ շնորդով գաղափարներու վրայ:

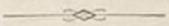
Օտը կըզումը շատ կարճու պարզ պիտի ըլլայ. հրաւերը ազգային է, որովհետեւ յառաջ գալիք բարեփոխ ազգային պիտի ըլլայ. աչգ կըզումը կը պարտադրէ « Պատուայ վրայ երդնուլ ազգին ու հայրենիքին ու և կերպով օգտակար ըլլարա(*) » ևւ ալմ մը այս կըզումը գիտակցօրէն կ'ընեն, այս կըզումին տակ կ'ապարտարեն ու ձեզի կրտեն, չպիտի ուզէիք ինծի պէս ընել:

ՇԱԽԱՐԷ ՔՐԻՍՏԱՆ

(*) Հայ-Պօյ-Արաւղներու մասին կարելի է գաղափար կազմել կարգալով Յովն. Հինգղեան էջիւնի յօդուածաշարը, որ հրատարակուած է ՄԱՐՄՆԱՄԱՐՁԻ 1912 ՏԱՐԱՅ 10, 11, 12, 13 Թիւերով, և կամ մեր առանձին հրատարակելիք պրօշիւրով, որուն մէջ պիտի գտնուի նաեւ Հայ Պօյ-Արաւղական խումբեր կազմերու յատուկ ծրուագիր ևւ ներքին կանոնագիր:

Մ Ա Ն Կ Ա Վ Ա Ր Ժ Ա Կ Ա Ն

ՄԱՐՄՆԱԿԱՆ ՊԱՏԻԺ ԵՒ ԻՐ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ

Մեր ծնողքներէն և ուսուցիչներէն մեծ մասը, պէտք եղած ուշադրութիւնը չեն դարձուցած պատիժներուն. շատեր չեն գիտեր թէ՛ ի՞նչ է պատիժին նպատակը, ի՞նչ ֆիզիքական ու բարոյական հետեւանքներ ունի ան, ի՞նչ ազդեցութիւն ունի մանուկին հոգւոյն, մասնաւորապէս անոր կամքի կազմութեան վրայ: Միայն համոզուած են թէ, մանուկը կրթելու, զայն « գզտատայնելու » համար պատիժները անհրաժեշտ են. ուրեմն, կը դործադրեն այն պատիժները, որոնք իրենց նախահայրերէն տեսած են, մասնաւորապէս մարմնական պատիժները:

Պէտք է գիտնանք թէ, ծնողքին կամ ուսուցչին տուած պատիժը ահագին ազդեցութիւն ունի մանուկին կրթութեան դործին մէջ: Յաճախ, այդ պատիժներուն յտի գործածութեամբը, մենք խեղանդամներ, ապուշներ, շիտցածներ կամ վախկոտներ կ'ունենանք, և այս պակասութիւնները շատ անգամ գժուար կ'ըլլայ ուղղել: Ուրեմն, մեծ կարեւորութիւն ապու ենք պատիժներուն, եթէ կ'ուզենք մանուկին կրթութիւնը բնական վիճակի մէջ յառաջ տանիլ:

Պատիժին նպատակն է Ա. հրամանին կամ օրէնքին դործադրութիւնը ապահովել. Բ. Յանցանքի մը կրկնութիւնը արգելել. Գ. Պատժուողը բարոյացնել:

Պետութիւնը իր տուած պատիժներուն մէջ առաջին երկու նպատակները աչքի առջև ունի. բայց ծնողքներն ու ուսու-

ցիչները, պէտք է մասնաւորապէս մանուկը պատժեն զայն բարոյացնելու համար, առանց մէկ կողմ ձգելու նաև առաջին երկու նպատակները:

Պատիժները կը դասաւորեմ երկու քի, բնական և արուեստական պատժներ: Բնական են այն պատիժները, որոնք յանցանքի մը բնական հետեւութիւնն են: Օրինակ, հակառակ ամէն արդելքի, մանուկը կ'ուզէ կրակը բռնել, եթէ անգամ մը բռնէ ու ձեռքը այրի, ալ մէյ մըն ալ չըններ: Եւ կամ, մանուկը դասը չէ պատրաստեր, ի՞նչ օգուտ կայ երբ զայն ծեծենք. ի՞նչ ստնչութիւն կայ դ ս չպատրաստելուն և ծեծին միջև: Դասը պատրաստած չըլլալուն համար, ուսուցչին գժգոճ արտայայտութիւնը անհամեմատ աւելի մեծ ու կրթիչ ազդեցութիւն ունի, քան ծեծը:

Արուեստական պատիժները բնականին բոլորովին հակառակն են: Հոս ոչ մէկ սարնչութիւն կայ մանուկին դործած յանցանքին և պատիժին միջև: Օրինակ, անկարգութիւն բրած ըլլալուն համար երկու երես գիր գրել տալ, ևւլն:

Եւ չեմ ուզեր այս բոլոր պատիժներուն վրայ երկարօրէն ծանրանալ, վասնզի զիս շատ հետուները կը տանին, այլ կ'ուզեմ մասնաւորապէս խօսիլ մարմնական պատժներուն (punitions corporelles) մասին, որ գժրախտարար, զեռ շատ ուսուցիչներ ու ծնողքներ կը գործադրեն:

Մարմնական պատիժը, «կրթողներու» առաջին կերպ պատիժը եղած է: Մինչև Ֆրանսական յեղափոխութիւն գրեթէ ար-

բամ էր լուրս վարժարաններուն մէջ: Ան ո՛չ միայն մանուկը բարոյացնելու, « զայն զգաստացնելու » միջոց մըն էր, այլ ուսուցման մէթոս մը. միջին դարուն, երկայն սասնաւորները դաւադրաններով զոյրնել կուտային: Բայց, վերջերք ան դաւրեցաւ ուսուցման մէթոս մը ըլլալէ, բայց մնաց իր « բարոյացուցիչ »:

Մարմնական պատիժները կը դատաւորեմ հեռուէն կերպով. Ա. Ուսելիքէ զրկել. Բ. Ազատութենէ զրկել. Գ. Ոտքի կեցնել. Դ. Գծուար զիրքեր տալ. Ե. Ծեծ:

Ա. Մանուկին գործած մէկ անկարգութեանը կամ ծուլութեանը համար զայն ուսելիքէ զրկել, ամենէն անիմաստ պատիժն է: Ընդհակառակը, պէտք է աշխատինք որ, մանուկը կարելի եղածին չափ լաւ սնունդ ստնէ, առաւօտները նախաճաշ ընէ և ցորեկներն ալ լաւ ճաշէ, որպէս զի կարեւայ դասերուն ինտելի: Ծոյլ տղան անօթի պահելով, անդրապարար անոր ծուլութիւնը քաջպէրած պիտի ըլլանք:

Բ. Անիմաստ պատիժ մըն է նաև մանուկը ազատութենէ զրկել, զայն խցիկի մը մէջ թիւնելով: Մանուկին համար շարժումը, խաղը, եւլն. ամենէն անհրաժեշտ մէկ ազգակին է իր աճման, իր դարգացման. առնոյ շարժումի, առնոյ խաղի մանուկը մեռած է: Երբ մենք, այս ամենակենսական մէկ պէտքը մանուկէն կը խլենք, անոր մէջ խոր ասեղաքիսն մը կը յառաջացնենք, ալ ան այնպէս կ'ըմբռնէ թէ, իր ուսուցիչը իրմէ վրեժ ստնելու համար իրեն այս պատիժը տուաւ, և ամէն կերպով կ'աշխատի այս վրեժը փոփարկնել, ամէն շարաճխութիւն ընելով: Ան կ'աշխատի հակից կերպով մը ազատիլ և կամ ամէն կարելի վնաս տալ: Միթէ

նայն բանը չընէր պետութիւնը յանցաւորները բանտարկելով: Ամենէն մեծ ոճբազարճները բանտարուն մէջ կը պատրաստուին:

Այն պատիժն մէջ ուր վրէժի զգացում մը յառաջ կուգայ, ան կը դադրի կրթիչ ըլլալէ: Բարկութեամբ արուած պատիժն այս զգացումը անպայման կ'ընկերանայ: Ուրեմն, պատիժները առնոյ բարկանալու պէտք է տալ:

Գ. Պատիժի մէկ ուրիշ տեսակ մըն է նաև մանուկը զատարանին մէկ անկիւնը ոտքի կեցնել: Նախ, Ֆիզիքական վնաս է մէկ քանի ժամ մանուկը ոտքի վրայ անշարժ կեցնել. յետոյ, կը դադրի կրթիչ զեր մը ունենալէ, վասն զի իր յաճախագէտ գործածութեամբը մանուկին արժանապատուութիւնը կը մնացնէ: Իր ընկերներուն աշխատութեան արգելք եղողը, իր ընկերներէն կը զատեմ ու անոնցմէ հեռու կը նստեցնեմ. այս պատիժը շատ անկի ազգու ու կրթիչ է:

Ե. Տեսած եմ նաև այնպիսի ուսուցիչներ, որոնք իրենց աշակերտները պատմելու համար զանոնք դժուար ու յոգնեցուցիչ զիրքերու մէջ կը դնեն. Օրինակ, ծունկ կը չողեցնեն, ծունկ չոքած ձեռքը ծանր բան մը կուսան որ միշտ վեր բռնէ, եւլն: Երբեմն, մարմնամարզի ուսուցիչներ, անկարգ աշակերտները պատմելու համար դժուար փորձեր ընել կուտան: Այս տեսակ պատիժները բացարձակապէս վնասակար են մանուկին ֆիզիքական կազմին, անոր ուժերը կը սպառեն, և երբեմն մեծ անպատեհութիւններ յառաջ կը բերեն:

Ե. Իսկ նախապատմական պատիժը, որ հին և միջին դարերուն մէջ ծառայած է իրր ուսուցման մէթոս մը, ծեծն է: Գծրախտարար, զեռ մեր զպրոցներէն չէ վերցած այս հակամարդկային պատիժը:

կենդանիները, որոնք մեր լեզուն չեն հասկնար, գանտնք կրթելու համար ծեծը արժէք մը ունի, բայց մանուկը, որ մէր լեզուն կը հասկնայ, որ դատողութիւն մը ունի, թէև ոչ գարգացած, բայց չարը և բարին ըմբռնելու ընդունակ, անոր համար ծեծը աւելնէն անդու թ ու ամենէն փառամար մ'ըջոյն է գայն կրթելու :

Այժմ, և Եւրոպական դպրոցներէն մեծ մասին մէջ, ծեծը կառավարութեան կողմէ արգիլուած է :

Ծեծը ունի ահագին ֆիզիքական փաստներ. ուղեղի փնաման և ուղեղի գանտգան հիւանդութիւններու պատճառ կ'ըլլայ, մանուկը ասուչ ու ակամար կը դարձունէ. աչքի և ականջի փնաման, ստքի, ձեռքի և ուրիշ սակորներու փնաման պատճառ կ'ըլլայ. երբեմն այս փնամները բաւական վասնդասար են, և շատ գծուար կ'ըլլայ գանտնք ուղղել :

Ունի նաև ահագին բարոյական փնամներ : Մանուկին մէջ արժանապատուութիւնը կը մտցունէ : Առաջին անգամ ծեծ ուսողը ո՛չ թէ ցաւէն, այլ արժանապատուութեան զգացումէն է որ կուլայ. երբ

տղա մը վրայ ծեծը յաճախակի կրկնուի, ա՛լ այն տղան չի լար, կատարեալ աներևո մը ու անզգայ մը կը դառնայ. ա՛լ անոր մէջ մնաած են արժանապատուութիւնը, կամքն ու ներարգիլը :

Մանուկին մէջ ստելութիւն մը կը յաւաշտնայ զինքը ծեծողին հանդէպ, գայն իրեն թշնամի մը կը նկատէ, որ զինքը կը ծեծէ իրմէ վրէժը լուծելու համար. և երբ, ինչպէ՛ս ըսինք, վրէժի զգացումը կայ, այն պատիժը կը գողթի կրթիչ ըլլալէ :

Ծեծը, ներկայ դպրոցական կազմին ամենէն մեծ արտան է, աւելնէն խոր վերքը, որ մեղ եկեր է հին դարերէ, և որուն զէ՛մ պէտք է կռուինք մեր բոլոր ուժով :

Եզրակայնելով. պէտք է ծնողքները և ուսուցիչները մեծ ուշադրութիւն դարձունեն պատիժներուն, խորշին արուեստական, մանուանդ մարմնական պատիժներէ, վասն զի անոնք մանուկին ֆիզիքական կարգութիւնները փճացնելէ զատ, կը փճացնեն նաև անոր հոգեկան կարգութիւնները :

ՅԱԿՈՒ ՔՐԻՍԵԱՆ

« Մ Ա Ր Մ Ն Ա Մ Ա Ր Ձ » Ի

Յաջորդ քսեով պիտի ունենանք կանանց մասին յօդուած մը, պիտի ակնկնք Պոյ-Սխառլիսի դաստիարակութեան, պիտի խօսինք սրբներու մասին ևս մեր բաժանորդներուն պիտի սսնիք ձրի գրոյնի մը :

Մ Ա Ր Մ Ն Ա Մ Ա Ր Ձ

ԱՌՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԼԱԻ ԵՒ ԵՐԿԱՐ ԱՊՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԳԱՆՆԵՐՈՂ ԳԱՐՈՒ ԱՍՏՈՒԱՆՈՂ

Երբ մէկը կ'ուզէ արձան մը կամ չէնք մը կառուցանել, որ կարող ըլլայ ժամանակի աւերումին զխնայրելով իր գոյութիւնը պահպանել, անոր պէտք եղած նիւթերը ինձմանով կ'ընտրէ: Փայտէ կամ աւազէ չը կառուցանէր զայն, այլ անպայման երկաթէ, պողպատէ, մարմարինն կամ կրանիթէ. հաշուով և ուշադրութեամբ կը գետեղէ հոն ամէն մի կտոր, և անձրեւի ու հովի ենթարկուելիք մասերը աւելի զխնայուան նիւթերով կը պաշտպանէ:

Այսպէսով մարդիկ խնատութեամբ գործած կ'ըլլան. բայց որքան աւելի պէտք է ուշադրութիւն գործնեն ան նիւթերուն, որանք իրենց մարմնական չէնքին համար կը գործածուին, որովհետեւ այս կենդանի չէնքը աւելի նախաձեռար է քան այն միւսը՝ որ մարմարինն կառուցուած և խիստ նորը սոկ'ըրանդակներով գորդարուած է:

Հոս կը ծագի նիւթի (անունը) ընտրութեան հարցը, թէ արդեօք իմ գործարանաւորութեանս համար լաւ և յարմար է՞ն անանք. կրնան ինձ լաւ ջիւղեր ու գնդերնէր պատրաստել. իմ կենսանշանկութիւնս կրնան աւելցնել, և անմիջապէս ետք, համով է՞ն արդեօք:

Եւ որովհետեւ անունդի և բնակչիքի կանոնաւոր պատշաճեցումէն յստաջ կուգայ առողջ և երկար կեանքը, այն ստեն իմիջը, քանկորոյ դատաւաստածը կրնան

անուանել. ասով մարդ կրնայ իր կեանքի օրերը վատահօրէն հաշուի սակ առնել:

Մենք կրնանք ուշացնել ձերութիւնը ու մահը, եթէ մեր օրական հաշի երեք անգամներուն նիւթերը խնատուան ընտրութեամբ մը պատրաստենք: Աքանջելի անունդներ ևն արեւիքը, պտուղները, և աշտոտեանները և մեծ մասամբ կանանչեղեմները: Տեսէք արմարիքի զխնայուանութիւնը որ մարմարինն և կրանիթէն ալ զխնայուան է, որ իրեն ուժը պահած է շատ դարեր: Հայահատիկները սքանչելի անպատու նիւթ են մարդուն, իրեն կը հայթայթեն արութիւն, կորով և աշն ամէնը, որ իր կառուածքին համար անհրաժեշտ են:

Նուշերը և ուրիշ ճարպոյլն պտուղները մեզ կը հայթայթեն այն հրաշալի իւզը որ բնութեան զտիչ գործարանին մէջ պատրաստուած է. կանանչ բանջարեղենները մեզ կուտան համեղ ու ախաւհաւոր ալը և ջրային պտուղները մեզ կը մատակարարեն հագուազիւս նրբերանդ ու արտօմանով այն նեկտարը, որ կրնայ ամենանդրաճաշի քիմքերն իսկ գոհացնել:

Այս հեշտահամ նիւթերն ալ, միքրոպոսներէ ապահով, բնութեան զագանի աշխատանքներուն մէջ պատրաստուած և լաւ գոյուած սրտակներու մէջ պահուած են, ուր ժողովներ և միջամաներ չեն կրնար թափանցել: Արեւն, նարինջները, լեմոնները և ուրիշ շատ մը պտուղներ մեզ գոխացնելու համար բնութեան մեզ տուած

ամենալաւ պարզներն են. անոնք մեզ կը հայթայթեն բացարձակապէս մաքուր ջուրը, որուն մէջ ճիշտ ուզուած համեմատութեամբ թթու կը գտնուի:

Արդ, ինչո՞ւ կարեւորութիւն չը տալ այս երկնագարգե հարստութեան ու նախապատուութիւն սալ մարդկային գործարաններու մէջ պատրաստուած թունալիւր նիւթերու: Տանձի, խնձորի կամ խաղողի տարրագաղրուած քամուկները, ալքօսով և այլ նիւթերով պատրաստուած բմակլիները, իւզոտ խմորեղէններով և այնչափ ուրիշ խոհարարական այլ և այլ նիւթերով խճողուած մուսնղները լաւ ուղեղ մը և առողջ նիւտուածք մը կազմելու անկարող են: Մենք յաճախ մեր առօրեայ կեանքին մէջ կը հանդիպինք ու կը տեսնենք ալքօսէ կարմրադած գէմքերով, կլիտա քայլերով և անժուժկալուծիկնէ ու շուայտութիկնէ փոքրնէն ուսած մարդոց, ո-

րոնք այլատեսման ճամբուն մէջ են և որոնց կազմուածքը կործանումի կզրը հասած է:

Դիտեցէք տա միւսներն ալ, որոնք վաւախուն աչքերով ու կոշտաւ քայլուածքով յարատեւ գործունէութեան մէջ են. սոսնք իրենց մարմինը օգտակար և լաւ նիւթերով կը սնուցանեն. մաքուր ջուրն ու պտուղի նիւթէն զտա ուրիշ բնակիլ չեն գործածեր. թէև առաջինն լուսն չափ գէր չեն, և աւ բնական է, բայց օժտուած են նիւսնղութիւններու գիմաղբող նշանակելի ուժով մը և յարատեւ աշխատելու կարողութեամբ մը:

Ախորժակներուն գիմաղբելով գանոնք գտակու համար ճշմարիտ ջանք պէտք է հակառակը՝ պարզապէս սկիւաններով իր գերեզմանը փոքել է:

Թարգմ. և ՌԵՆԱՎԻՆԱՆ

Քեօրանիս

Ֆրանսական Ֆորպոյի ճանաւոր խումբ մը, որուն մէջ Հայ մը կայ, Պօլոս Նասիպեան. (Առաջին կարգին վրայ, աջ կողմէն առաջինը)

ՄԹՈՔՅՈՒՄԻ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՉԱՆՈՅՑ

Շուէտական մարմնամարզի հիմնադիր Բրոնեկուր Լինկի ջանքովը, 1806 ին, Շուէտի կրթական նախարարութեան կողմէ հիմնուած է այս հաստատութիւնը :

Ուսուցչանոցը, այսօր Շուէտի ամենէն թանկագինն է հաստատութիւնն է. հոն ամէն տարի, ամէն կողմէ բժշկիներ, ուսուցիչներ կուգան, և իրենց սովորածները կ'երթան իրենց երկրին մէջ կը տարածեն: Անէն տարի օտարներուն թիւը երթալով կը շատնայ, ասոնց մէջ ամենէն աւելի անդլիացիներ ու ամերիկացիներ կը նըշմարտին: Առջի տարի, ազգկանց բաժնին մէջ, երկու ձարոնցի և մէկ Հնդկաստանցի օրիորդներ աւարտած էին ուսուցչանոցին ընթացքը:

Ուսուցչանոցը հսկայ շէնք մըն է, որ իր մէջ կը պարունակէ անդամագննութեան, ընտխօսութեան, շարժումներու մեքենայանութեան, բաժնուժիի դասերու համար չորս մեծ ամբիթատարն-դասարաններ, անդամագննութեան աշխատանոց մը, մարմնամարզով և մասսաժով բուժուող հիւանդներու յատկացուած երկու ֆիլնիխ, 30 մեղր երկայնութեամբ և 15 մեղր լայնութեամբ մարմնամարզարան մը, քովը հազուատ փոխելու համար սալնով, և տուշի տեղ մը: Ամէն կողմ շողիով տարցած և ելիքարականութեամբ լուսաւորուած է: Մարմնամարզարանին մէջ, 24 հատ զաննոգան տեսակ գործիքներ կան:

Ամէն տարի, բանակէն և նաւատորմէն 40 յիմնապէտ ընտրուելով, ուսուցչանոց կը զրկուին: Կրթական նախարարութիւնն անպարտաւորութեամբ 20 հոգի

կ'ընտրէ: 20 հոգի ալ Գերմանիայէն, Անգլիայէն, Չեխիերիայէն և ուրիշ երկրներէ կուգան: Այսպէսով կարգի մը հեռուողներուն թիւը 80ի կը հասնի:

Վարժարանը երեք կարգի բաժնուած է. Առաջին տարին լրացնողները դաստիարակ, երկրորդ տարին լրացնողները ուսուցիչ, իսկ երրորդ տարին լրացնողները անօրէն անուըր կ'առնեն:

Վարժարանը ունի նաև ազգկանց բաժին մը, որ երկու տարուան ընթացք մը ունի: Բոսիլրամները նոյնն են:

Գրասեր երեքի բաժնուած են.

1. — Մանկավարժական մարմնամարզ կամ Մարմնակրթութիւն (gymnastique pedagogique).

— Բժեկական մարզամբ (gymnastique medicale).

3. — Զինուորական մարզամբ (gymnastique militaire):

Մանկավարժական մարմնամարզը երկու մասի բաժնուած է. Գործնական և Տեսական: Գործնական մասը՝ ծերերու, երիտասարդներու և ազոց մարմնամարզներն են: Այս մարմնամարզները, ուսուցչանոցին ուսանողները ամէն սուաօտ ուսուցիչներու հսկողութեան տակ կ'ընեն, և շարժումն զանազան ժամերուն մէջ, դուրսէն ուսուցչանոց եկող զարդական աշակերտներու, կամ ձգովուրդէն փափաքողներու ընել կուտան, միշտ ուսուցիչներու հսկողութեան տակ: Ուսուցչանոցին չըջակայքը զանուող զարդակները, շարաթը չորս ժամ իրենց աշակերտները ուսուցչանոց զրկելու ստիպուած են:

Սրահուրի Մարմնակրթական Ուսուցչանոցին աղջկանց բաժինը .

Տեսական հարց, գաստրալիստերու կարգին համար, անդամագնութենէ (anatomie), ոսկրներու և մկաններու ստեմնասիրութենէ, բնաբուսութենէ (physiologie), դիակներու վրայ անդամագնութենէ կը բաղկանայ :

Բժշկական մարմնամարզն ալ երկու ճիւղ ունի, գործնական և տեսական :

Գործնական մասը, հիւանդներուն դարմանմանը յատուկ բժշկական մարմնամարզներուն և ամաստին զանազան ձեւերը ուսուցիչը կը բացատրէ, ուսանողներն ալ իրարու կը գործադրեն : Վեց ամիս վերջն ալ իլինիկներու մէջ կ'աշխատին :

Շուէտացիները նկատելով որ, ազգի մը զինուորական ուժին զուլ յիման համար անհրաժեշտ է որ, զուլ ազգին բոլոր անհատները զինուորի արիւն կրեն, Ուսուցչանոցի ծրագրին մէջ մտցուցած են տեղի գինու պական մարզանք : Զինուորական մարզանքները սուրի, հրազանի մարզանքներէ կը բաղկանայ : — Ամէն օր,

կէս օրէ վերջ, զանազան բարձրագոյն վարժարաններու ուսանողները Ուսուցչանոց գալով այս մարզանքները կը սովորին :

Տարբէն պատրաստող կարգին մէջ, տեսական մասէն զատ, կ'աւանդուի նաև ակտարանութիւն (pathologie), զանազան վարժարաններէ ոսկրաթերութիւն (rachitique) և ուրիշ հիւանդութիւն ունեցող մանուկները, ինչպէս նաև գործաշնչի դիմող հիւանդները կը դարմանուին :

Մարմնակրթութեան ուսուցչանոցին մէջ, շուէտական մարմնամարզներէ զատ, ամէն եղանակի սրօրները կը սովորեցնեն : Գարնան և աշնան՝ թէ՛նիս և լողալ, իսկ ձմեռն ալ ֆուլթուլ կը խաղան : Հմուշկ և բաթլէն կոչուած սահնակներուն գործածութիւնը կը սովորեցնեն :

Վերջապէս, այս հաստատութիւնը շուէտացիներուն նոր կիսնք ու ատուցութիւն մը տուած, աւելի ճիշտ, այս ցեղը վերակենդանացուցած է :

Պատմութիւն
4. ՈՒՆՃԵԱՆ

Տարւածի Գ. ՊԱՂՏՍՈՒՆՆԵՆ
4. ՊՈՒԼԻՍ

Արտօրուէր
ԵԱԻԱՐԵ ՔՐԻՍՏՈՍ

ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ

ԱՌՈՂՋ, ԱՌՈՅԳ ՆՈՐԱԾԻՆ մանուկներ մեծցնել փափարող մայրեր ու հայրեր
րու կը յանձնարարենք

ՏՕԲԹ. Ա. ՄԵԶՊՈՒՐԵԱՆԻ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

անուն գիրքը, գին 7 զրչ:

[Փնտուել ամէն տեղ, ինչպէս նաեւ Մարմնամարզի Խմբադրասունէն: Գաւառի
համար փոսքի ծախսը գնողին վրայ]:

ԲԱՅՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

« ԲՈՂԲՈՋ » ի

Գ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԻՆ

« ԲՈՂԲՈՋ » պիտի հրատարակուի իբրեւ ամսաթերթ մաքուր թուղթի վրայ, 24
էջերով, գունաւոր կողքով ու կազմուած:

« ԲՈՂԲՈՋ » ի 24 էջերուն ճը պիտի պարունակէ ձեռննաւ ու կարող, սիրուած
գրիչներու արտադրութիւնները եւ մնացեալ 16 էջը պիտի յատկանայ սկսնակներու
յաջողուած գրութիւններուն:

« ԲՈՂԲՈՋ » ը պիտի ունենայ ամսական Մարզուանի հորիզոնէն բաժին մըն ալ:
Բաժանորդագիրք թուրքիոյ համար 15 զրուչ, Ամերիկայ 1 տոլար, Արտա-
սահման 5 ֆրանք, անարարեան կանխիկ:

Դիմել Տնօրէն - Խմբադրաստան

ՄՍՄԻԿՆԻ ԳՐԱԳՈՒԹՅԱՆ

ՄԱՐԶՈՒԱՆ

ՍԵՐՆԳԱԳՈՐԾՈՒՄ

ՍԵՌԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝ Hall

Անգլիական 13րդ սրահարանէն քարգնանեց

ԲԻՂԱՆԴ ԿԵՕՋԻՊԷՕՑԻԲԵԱՆ

Հրատարակչիս « ՄԱՐՄԱՄԱՐԶ » ի

Հայ հասարակութեան օգտակար ու յոյժ կենսական հրատարակութիւններ
ընծայելու նպատակաւ, որոշած ենք առայժմ գերօրիշեալ գործը հրատարակել, բա-
ժանորդագրութեան շրջութեան վրայ ու այս՝ այն պատճառներով որ կարենանք
գիրքին հանրամատչելի գին մը նշանակել:

Հետեւաբար, ամէն անոնք որ մինչեւ 1913, Յունկար անայ վերջը կը բաժանու
դադրուին, մեզ ուղարկելով միակնայն եօրե ու կես դանկիսն, պիտի ստանան գրքը
օրինակ մը, ինչ որ ալ ըլլայ գրքին գինը, որ ամէն պարագայի մէջ տասը դանկա-
նէն պակաս չպիտի ըլլայ:

ՉԵԶԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐԸ

Molletier

Suspensoir

Կրք Մարմնամարզիմներ, պարտաւոր էք զիանալ թէ լաւ Molletier մը եւ
Suspensoir մը ձեր անհրաժեշտ պիտոյքներն են. Երեւել առաւելնք աշխարհի ա-
ռաջնակարգ առեւե մը վերայիչեալ ապրանքները, զորսամէն յիշարտով կերպաշատ որննք:

Անբողջ սարի մը անուականօրէն կրնաք քալել, առանց որ ձեր մենէ առաւ
Molletierը քակուի կամ անուէ անճանգատութիւն պատճառէ. թերեւ ձեր առար-
կութիւնը գինին մասին ըլլայ, բայց երբ ձեզ վտանագնինք թէ ձեր ապրանքները
ուրիշներէ առնուազն չորս անգամ աւելի դիմացկուն են, այդ առարկութիւնն ալ
ինքնին կը վերնայ: Գինն է 30 դրուչ:

Աւելարդ կը նկատենք Suspensoirի մը բժշկական առաւելութիւններուն
մասին խօսել, միայն կուզենք նկատել առ թէ, եթէ խորշէք Suspensoir մը գնել,
միմիայն գնեցէք Teufel անն «Olympia» Suspensoirը. Գինն է 10 դրուչ: Փոստի
ծախսը միշտ գնողին վրայ է:

ԻՆՉՈ՞Ւ ԶԵՐ ՈՒՍԵՐԸ ՇԻՏԱԿ ԶԵՆ

Փափաքելով նաեւ զրապէս օժանդակել մեր բնիկերգողներէն անոնց՝ որոնք
կ'ուզեն իրենց ուսերը չակել, մարմինը ուղղել, կուրծքը զարգացնել, յատկապէս բերել
առաւելնք կարգ մը անողջապահական bretelle ներ (ասիք), որոնք սովորական
bretelle ներու գործը ակունիչէ գատ, մարդուն մարմինն ալ ուղղել կը բռնեն. անոր
տալով վայելուչ երևուցի մը: Ապտորեւու պարագային յիշատակել թէ՛ արակա՞ն թէ
իզական սեռի համար կուզուի, ու նշանակել նաեւ անձին տարիքը. որովհ զի յար-
մար մեծութեամբ ու շարկուի: Գինն է 25 դրուչ. գատափ համար 27 դրուչ, փոս-
տայի ծախսով:

Աւելի դիւրութեան համար կարելի է դիմել նաեւ Պանչէ Գուրու, Հայկ ձիգ-
մէճեանի խանութը, ուր ցուցադրած ենք արդէն մեր ապրանքներէն մաս մը, իսկ
կեզրանատեղին է Մարմնամարզի խմբագրատունը:

